

СТАНОВИЩЕ

От: доц. д-р Мария Желязкова,

ИФС - БАН

Относно:

Автор на дисертационния труд: **Христина Попова**

Тема на дисертационния труд: **Наказателната система в българското училище**

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 257/02.02.2021г. на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“.

I. Информация за дисертанта

Дисертантът има трудов опит в областта на образованието, педагогиката и социалната политика. Заедно с това, тя е работила по различни проекти, свързани с права на човека и насърчаване на детското участие. Налице е изследователски и практически опит в областта на дисертационния труд

II. Данни за дисертацията.

Дисертационния труд е насочен към обсъждане на наказателно - възпитателните мерки в съвременното българско училище като част от политическата и правна социализация. Училищната дисциплина се разглежда „в условията на динамични обществени промени и предизвикателства от морален и здравен характер и се търсят варианти за по-доброто ѝ въздействие върху психо-социалното развитие на подрастващите.“

Дисертацията е в обем от 180 страници и включва увод, три глави, заключение, литература и три приложения. Основният текст е 160 страници, използвани са 144 източника на български и английски език.

.Уводът представя последователно и синтезирано дисертацията, като формулира принципните насоки, основната теза, целите и изследователските задачи, ограниченията на използвана методология и структурата на дисертационния труд.

Първа глава дискутира теоретични подходи към разглеждания проблем. Обсъждат се широко множество от теоретични разработки: наказателно-правната теория; теории за мотивацията; теория на очакванията, теория за самоопределяне

социална когнитивна теория; социологическите виждания на Дюркем, Бурдийо, Фуко, Парсънз; метода Монтесори и др.

Втора глава прави преглед на постепенните процеси на модернизирани педагогическите виждания и практики в българските училища от началото на XVIII-ти век до 1989 г. по отношение на училищната наказателна система и възпитанието. Проследени са общи и променящи се аспекти на образователно-възпитателния процес и като функция на по-широкия социално-икономически и политически контекст.

Трета глава е фокусирана върху съвременното българско училище на основата на анализ на променящата се нормативна рамка /Законът за народната просвета от 1991, Законът за предучилищното и училищно образование от 2016г., правилниците към тях и други/; изведени са някои основни проблемни области, слабости и дефицити както в нормите, така и в практиките; представени са резултати от авторски емпирични изследвания.

Заклучението обобщава получените резултати като акцентира върху „не достатъчната ефективност на наказателната система в съвременното българско училище като резултат от влиянието на редица фактори – дефицити във възпитанието, активното участие на родителите в училищния процес, професионализма на учителите, помощта на психолозите, строгото прилагане на нормативната уредба по отношение на училищната дисциплина и налагането на предвидените санкции, конкретното влияние на делегираните бюджети, както и обменът на добри училищни практики в търсенето на формули за успешно възпитание и социализация“. /стр. 159/.

III. Съдържание и основни моменти в дисертацията.

1. Актуалност на темата

Дисертационният труд е насочен към много важната тема за образователната система в България, за правилата и нормите, които могат да съдействат за мотивиране на учениците и в частност за необходимите стимули и санкции, както и за взаимните влияния между по-широкия социален контекст и образователната система. Той е вътрешно свързан с проблеми на възпитанието, механизми на социализация и социално включване, изграждане на адекватен ценностно-нормативен комплекс, овластяване на права и т.н.

2. Основни постижения на дисертацията.

В справката към автореферата е представена самооценка за основните приноси на труда. Бих посочила по-специално:

- Аналитичният преглед на теоретични възгледи, съчетаващ наказателно-правната теория със социологически разработки и социално-психологически подходи;
- Предложеният преглед на историческото развитие и съвременното състояние на разглежданата област с търсене на съответствие между по-широките политически и социални процеси и наказателната система в българското училище;
- Очертаването на съществени проблеми в наказателната система в съвременното българско училище и нейната ефективност;
- Акцентът върху необходимостта от просветен баланс между стимули и санкции
- Провеждането на авторски емпирични изследвания, /включително умения за събиране на емпирична информация, обработка и интерпретиране/, независимо от ограниченията им, създават възможност за бъдещи изследвания и съответно разширяване на знанието в разглежданата област.

3. Оценка на публикациите по дисертацията

Докторантката е предоставила информация за 3 статии, пряко свързани с темата на дисертацията, публикувани в периода 2018-2020 в International Journal „Knowledge” с Global Impact & Quality Factor 1.822 (2017). Тези публикации покриват изискваните по ЗРАСРБ критерии за присъждане на образователната и научна степен „доктор“.

4. Оценка на автореферата

Авторефератът отразява синтезирано съдържанието на дисертацията и следва изискванията към този тип документи.

Същевременно и логично дисертацията е много по-богата от автореферата.

5. Препоръки

Мисля че разработения дисертационен труд представлява много добра основа за възможни бъдещи изследвания на автора. В тази връзка бих посочила, например:

- Анализ на съответствието между анализирани теории и практиките, както в България, така и в ЕС.
- По-широк социологически анализ на съвременни санкциониращи подходи – напр. връзка на училищната система със санкциониращи механизми в други области на социалната политика като така наречените активни мерки на пазара

на труда, прилаганите остерити мерки, принципната функция на социалната политика да „възнаграждава“ определени модели на поведение и да санкционира други и подобни;

- Анализ на възможни последици от диференциран подход на различните училища в разглежданата област в условията на вече съществуваща силна диференциация на училищата по отношение на материалните възможности и социалния капитал на родителите на учениците в тях.

IV. Заключение.

Представената дисертация демонстрира: добро познание и анализ на теоретичните подходи към предмета на изследването; представя компетентно последователното историческо развитие на образователните практики у нас през призмата на училищната дисциплина; критично обсъжда съществуващата нормативна база в съчетание с анализ на резултати от авторски емпирични изследвания.

Като имам предвид всичко това и авторските научни приноси, смятам че дисертацията отговаря напълно на изискваният на ЗРАСРБ относно присъждането на ОНС „доктор“ и ще гласувам убедено за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на докторант Христина Попова за дисертационния труд на тема „Наказателната система в българското училище“.

2.03.2021 г.

гр. София

Подпис:

/М. Желязкова./